

## היו ימים הם לא ישובו עוד

### 1. מלך בגדוד

בין חטאי דויד המלך ישנו אחד והוא המפקד. דויד פקד על יואב לפקוד את העם וכתוצאה מכך היה נגף וכ-70 אלף מצאו בו את מותם. ושואל הרב לאו שאלה תמימה: "מה רע במפקד?". נחזור לזמננו יותר נכון לזמן שבו גובש ויושם חוזה השלום עם מצרים. יצאנו לשרת מילואים בסיני אני נשלחתי לנביעות. קיבלתי דרגת במ"ק (במקום קצין), מחלקה של בוגרים טריים מקורס מדסים (מדריכי ספורט) ואת האחריות להעברת המקום למצרים. נביעות מושב מבודד היושב על הגבול שבין המדבר הצהוב והים האדום הכחול. כמה עשרות משפחות של אנשים היודעים מה זה טוב. זה תחיל מבן דודי גיל שהביא לשם אוטובוס ממותקן למגורים וישב שם משתזף בשמש ורוחץ בים. אחריו הגיעה מוירה והם הקימו משפחה. לאט לאט הצטרפו אנשים הקימו חממות (התברר שהאקלים שם נותן יתרון מיוחד לחקלאות), בנו בתים וישבו בהם ונוצר מושב בפתחו של גן העדן. כך חיו בשובה ונחת עד... עד שבא השלום. בשלום היה עליהם לעזוב את ביתם ולא עוד אלא שהיה עליהם ללמד עשרה מצרים את "סודות המקום". זה היה יותר מידי בשבילם. ליתר בטחון הביא לשם הצבא מחלקה מקורס מדסים שישמרו על הסדר, למקרה הצורך כמובן. מהר תפסתי שחברי המושב לא בא להם ללמד והמצרים לא בא להם ללמוד. נסעתי לאילת קניתי מכספי כדורגל כדור עף וכדורסל, ושיסיתי את עשרת המצרים, גברים בגיל העמידה, בנבחרת שהעמידה מחלקה מקורס מדסים. מי אתם חושבים ניצח? המצרים כמובן. זה הכוח הטמון בלאומיות כשהיא במיעוט. בערבים הייתי מתארח בביתם של גיל ומוירה. הם לא נתנו לאווירת הנכאים הכרוכה בעזיבה להשפיע על יחסינו. ויום אחד אחרי ארוחת הערב אמר לי גיל: צריך לדאוג לטבע המקום גם אחרי שנעזב, משחקי כדור לא יעזרו כאן, צריך לרחוץ אותם במים. שיראו את האלמוגים את הדגים ידקרו בקוצים של קיפודי הים, ויהנו מן הכחול והחול. צריך לזכור שגיל קיבל מממשלת ישראל את האחריות הסביבה בחבל הארץ המקיף את נביעות (שטח גדול כחצי ישראל) ואת העובדים שכר מבין הבדואים אשר במקום איתם קיים יחסים מצוינים. שמעתי בקולו ולקחתי את המצרים לים. זה לא עניין אותם הם השתכשכו במי האפסיים. יום אחד אני רואה בדואי מעבר לגדר עושה לי סימנים. ניגשתי ושאלתי: "מה רצונך?" אמר: אנחנו בני השבט הדרומי רוצים להזמין את המצרים לארוחה חגיגית (חפלה בלשון העם) צלצלתי לאלוף דב שיאון במטכ"ל. (שיאון היה אמון על הקשר איתי) ושאלתי אפשר? בסדר אמר. למחרת חיכתה לי שיירה של מרצדסים ליד השער. עד כאן כבר למדתי שלבדואים יכולת גדולה במכונאות פחחות וכל מה שדרוש כדי להפוך גרוטאה למכונית פאר נוסעת בבוץ או בחול. לא הופתעתי כשראיתי שיירה של מכוניות פאר ליד השער אבל בשביל מי? בשבילי אני ועשרת המצרים שלי. נסענו במדבר עד שהגענו לבית ההארוחה של השבט הדרומי, אם אפשר לקרוא לזה בית. ארבעה קירות נמוכים ללא גג, על הרצפה שטיחים ועליהם מונחות כריות רקומות. נכנסנו וישבנו (הסבנו) הוגש תבשיל של אורז עם דגים אדמדמים. אכלנו בידיים, היה טעים.. ואז קם השוטר (הקולונל ממשטרת טאנטא שבמצרים) הוציא טפסים רשמיים ועט והחל לפקוד את הנאספים. לפקוד כלומר לרשום ולספור אותם אחד אחד.

אני במקום האדון הפכתי לצופה וכצופה הרגשתי שמהו שלא צפיתי מתרחש. משהו שהוא בין בעילה לאדנות, שניים אשר באים כרוכים ביחד בפעולת המפקד. חזרנו הביתה בדרך אמר לי הקולונל בבזז: "הבדואים הם תת אדם"...

עבר שבוע ועשינו אותו הדבר עם השבט הצפוני אלא ששם הוגש תבשיל אורז עם בשר.

## 2. צייר לי גמל

גיל השאיל לי שנורקל ומסיכה ואני בים. צפתי וצללתי ואת היופי שראיתי שם כנראה שלא אשכח לעולם. יום אחד בא לי לצייר גמל. שנה שנתיים קודם לכן היינו בווינגטון ושם למדתי לרשום. היתה מורה נהדרת ושני ספרים אחד עבה ואחד דק. לדק קראו: "איך לצייר עם הצד הימני של המוח" ולעבה קראו: "כיצד לרשום". הספר העבה פותח במשפט: "לדעת לרשום משמע לדעת לראות". מסתבר שרובנו מציירים לא את מה שאנו רואים אלא את מה שאנו חושבים. סטראוטיפים אנו מציירים ואת זה אנו עושים בצד השמאלי של המוח המתמחה במילים. בכדי לראות את מה שיש צריך לגייס את הצד הימני המתמחה בקווים. וכך מצאתי את עצמי יושב במדבר ורושם גמל על הרקע הכחול של הים האדום.

ציירתי עם החלק הימני ויש בזה הנאה מסוימת כך הספר אומר וכך הרגשתי גם אני, אבל אז בא בעליו, והגמל עזב.

התעשתתי וישבתי מול גמל אחר, לא עבר זמן רב וגם הוא יצא לי מן המסגרת. ראיתי שיש בשיגעון הזה שיטה. מה לעשות הגמלים לא יושבים לי? אבל אז נזכרתי "הרי אני כאן השלטונות. לא ידעתי מאיפה בא הגמל מאצל השבט הדרומי או הצפוני, אשר לכל אחד מהם שייח משלו בסוף בחרתי לפנות אל שייח השייחים והעניין סודר. יום אחד אחר הצהריים ישבתי בפתח הביתן ששימש לנו למגורים וציירתי את המקום לאור השמש השוקעת. עברו שם המצרים הסתכלו והעירו: לא כך מציירים גמל ולא כך דקל. מיד התארגנו להוציא מן הקבוצה את הנבחר בצור. הפור נפל על האגרונם, פרופסור לחקלאות מאוניברסיטת קהיר. זה לקח נייר ועפרון התיישב על ידי וצייר כראוי. מה יכולתי להגיד לו? שלמדתי בארה"ב לצייר על הצד הימני?

## 3. תחזיק את הטלפון אני תיכף חוזר

באחד הימים עבר בנביעות אחד הקודקודים (מפקדים) אירחתי אותו יפה וגם גיל ומוירה הזמינו אותו לארוחת ערב נחמדה בה הסברנו לו את חמדת המקום. לא עברו ימים והתקבלה הפקודה: ישי לשארם ומי בא במקומי לנביעות? האורח כפוי הטובה. הגעתי לשארם והתייצבתי אצל המ"פ. אמר: "תחזיק רגע את הטלפון אני תיכף חוזר: ולא חזר. ההודעה הראשונה בטלפון הזו היתה: שמונה קרנפים בשעה שתיים. קרנפים? כאן במדבר? מה הם אוכלים, חול? מסתבר שאלה המילים הצהליות המשמשות לכינוי הליקופטרים כדי לבלבל את האויב. בכל מקרה אני התבלבלתי. מזל שהיתה שם מזכירה חכמה תפסה עם מי יש לה עסק ותרגמה לי: "שמונה קרנפים שמונה הליקופטרים המה..." אם הם יבואו לכאן ובתוכם כשמונים מצרים איננו רוצים שיתנגשו במשאיות האספקה שעומדות עכשיו בשדה. עליך לדאוג לסלק אותן בזמן אחרת תחזור המלחמה. הבנתי. טוב גם בשארם ים אותו הים

האדום אלא ששם הוא כחול עמוק. גם בשארם הצטיידתי בשנורקל ובמסכה כשהייתי פנוי וטעמתי את הטעם. רק ששם ריף האלמוגים עמוק יותר והרי הגרנית האדומים פוצעים חזק יותר את השמיים וצובעים אותם באדום אחר הצהריים.

#### 4. רס מאלב

את תולדות החיים שלי חוצה קו. לפניו מה שלפני מלחמת יום הכיפורים מלפניו וכל מה שבא אחריה, אחרי. רס מאלב היה לפניו. חיינו בעולם שוקט ובוטח, מילואים היה כמו לנסוע לחו"ל היום. קצת חופש מן האישה וקצת טיולי קומנדקר לגברים בלבד. קיבלתי צו קריאה למילואים המקום רס מאלב. באנו לבסיס נפגשנו זה עם זה וכל מה שבא עם זה. עלינו על האוטובוס ונסענו לסיני. הצבא כדרכו בזבז זמן על ההתארגנות ולכן הגענו ליעד מאוחר בלילה. האוטובוס נעצר ליד מדורה בחושך. כשהתרגלו עינינו ראינו חבר אנשים ערומים רוקדים במעגל סביב למדורה. אלא היו החיילים במשמרת שלפנינו. זה היה רמז לא דק.

רס מאלב, מזח קטן שחודר אל תוך הים במפרץ סואץ. ליד המזח היו ערימות גדולות של איזה שהוא מחצב. בסביבתו היו המים עמוקים ויכולת להכנס ומיד לשחות. לא היו שם אלמוגים או דגים צבעוניים, אבל היו שם דולפינים. והם היו כל כך ידידותיים שיכולת לגעת בהם. בכל בוקר אני, שהייתי קם מוקדם, הולך אל שפת הים ומושך בחבל את מלכודת הרשת לפעמים היו שם דגים לפעמים תמנון ולפעמים פירות ים שונים זה לארוחת הבוקר וזה לצהריים. כמה כבר אפשר לרחוץ בים ולו גם בחברת הדולפינים? אבל לא אלמן ישראל. אנחנו אז היינו כבני ארבעים. אותם חיילי פלוגה א' של אריק שרון ומאיר הרציון אלא שאז היו נערים ועכשיו אנשים. זה הקים עסק והוא על הדוקטורט עובד וזה חזר מחו"ל שם הדריך את השחורים בחקלאות משוכללת. כל אחד וסיפורו כל אחד ותולדותיו. לא בזבזנו את זה. כל יום היה אחד המלומדים שבינינו מארגן סיור קומנדקרים במדבר סיני לכל האחרים. זה שמתמצא באנתרופולוגיה סייר אצל הבדואים זה שבגאולוגיה, במכרות המנגן והטורקיז וזה שבביולוגיה, בין בעלי החיים. יום אחד התחיל להתארגן טיול של מספר ימים. החברה נזכרו בנשיהם והזמינו אותן להצטרף. ואני בין שחסתי על אשתי שהיתה נכה ובטיול הולכים גם ברגל, ובין שרציתי את החופש שלי, אני לא הזמנתי. כשבאתי הביתה וסיפרתי לרבקה נתברר שהיתה רוצה. מאוד הצטערתי. אם ישנה הנהלת חשבונות בדרך לגן העדן הסירוב הזה יצורף שם למצבת החובות, ואם אין עולם הבא שייכתב על המצבה.

#### 5. סאדאת מאיים

שנה או שנתיים לפני המלחמה ניסה נשיא מצריים סאדאת דרכים חלופיות. מצד אחד הוא ניהל משא ומתן חשאי ומצד שני הוא איים במלחמה. על המשא ומתן נודע לי מפי אימרי רון אחד משלנו שנעשה חבר כנסת. את האיומים העביר אלי סאדאת במו פיו. כל כמה חודשים היה מכריז: בעוד מאה ימים תפרוץ המלחמה, אפילו נקריב מיליון חיילים, בכובעים נכסה אתכם. (את המשפט האחרון כנראה למדתי לא מסאדאת אלא מאבא כך מאיימים הרוסים).

באחד הימים כאשר האיום נראה כנראה משכנע גייסו אותנו למילואים. מאה משלנו מול המיליון שלכם. הושיבו אותנו במין בנין קבור בחולות שבתקרתו תלוי פלשנצוק. גלגלת התלויה בתקרה שבכוחה להרים דברים בכל מקום במרחב. ישנם כאלה במוסכים בקיבוצים. קשה היה להבין מה כל

זה עושה שם באמצע החול אבל המבינים שבינינו חשבו ומצאו שכאן צריכה להיות אחת המשאבות הדוחפות מים אל החווה הסינית (זזה כבר מסיפור אחר).

ישבו שם שבועיים שלושה הרגשנו שהולכת להיות מלחמה. מפקד החזית היה אחד משלנו דב תמרי מעין חרוד, הזמנו אותו שיענה על שאלותינו והרי מבחר מהן: שאלה: "למה יושבים על התעלה?" תשובה: "האמת, אין שום צורך בכך. אבל אם לא נשב שם הם יבואו וישבו שם ואם ישבו שם נצטרך לגרשם, לכן אנחנו שם. אתה הבנת את זה?" היו עוד הרבה שאלות למשל: "למה לא נותנים למצרים להשתמש בתעלה שהרי אז יהיה להם אינטרס שיהיה שקט בסביבה?" וכו' שאלנו ובחלק נענינו. לא ידענו כמה שצדקנו והחווה הסינית עוד תעלה לנו ביוקר אבל על כך בסיפור אחר.

אחרי המלחמה עשיתי מילואים בנואיבה ושם ניסיתי את כוחי ברישום. ולרישום שני צדדים: הצד השמאלי והצד הימני של המוח. השמאלי רואה סטראטיפים והימני את המצוי ופעם שאלתי את עצמי: מתי ראינו את המציאות לפני או אחרי המלחמה? במרכז העיר וושינגטון ישנו הסמיתסוניאן – ריכוז גדול של מוזיאונים מסביב לחלקה מלבנית ענקית של דשא. אחד המוזיאונים נקרא הירשנהורן ושם ישנם פסלים העומדים בחוץ על הדשא. אחד מהם לכד את תשומת ליבי, אתה ניגש אליו ורואה קיר ממנו יוצאים ראש וידיים. אתה הולך להסתכל באחוריו כדי לראות את המשך הגוף, ואתה מופתע, זה לא מה שציפית.

ככה הם החיים עד שלא חווית לא תדע שזה לא מה שציפית.